

av Paulus på hans egen roll och tjänst. Otto vill samtidigt inte, som vissa andra forskare, dra detta till att Paulus ser sig själv som en ny Mose.

I det avslutande femte kapitlet presenteras en utvärdering av analysen. Denna är präglad av bokens fokus på att se Paulus användande av skriften som en bildningsprocess. En intressant aspekt här är Ottos slutsats att det räcker med skrala förkunskaper gällande bibeltexterna för att följa Paulus argument, men att en djupare förståelse är tillgänglig för dem som känner till Mose/Exodus-traditionerna mer ingående. Det innebär att en blandad mottagargrupp kan ha tagit del i den bildningsprocess som Paulus brev ses som en del av.

Det finns flera styrkor med Ottos bok, inte minst de initierade metoddiskussionerna och de noggranna och detaljerade textanalyserna. Författaren presenterar ett gediget och omfattande arbete med många guldkorn. Omfattningen, och till viss del upplägget, är samtidigt det som håller ner helhetsintrycket något. Boken tenderar att bli tung och upprepande, bland annat då Paulustexterna arbetas igenom flera gånger från olika perspektiv—detta ger stundtals en känsla av arbetsprocess snarare än färdig produkt. Det tar dock inte ifrån boken dess viktiga bidrag till förståelsen av dessa centrala och i flera avseenden spännande Paulustexter.

Ludvig Nyman, Lunds universitet

LISA PLANTIN

Birth Metaphors in the Book of Job: A Blending Theory Analysis

Dissertationes Theologicae Holmienses 8, Stockholm: Enskilda Högskolan Stockholm, 2024, häftad, 389 sidor, SEK 138, ISBN: 9789188906267

Med denna publicerade avhandling etablerar sig Lisa Plantin som GT-forskare i Sverige. Hennes avhandling vilar på ett gediget forskningsarbete samtidigt som den är lättillgänglig, välskriven och välstrukturerad. Även den som inte har ett alltför gott hum om vare sig kognitiv lingvistik, konceptuella metafor-teori, eller vad som på engelska kallas "Blending theory" har möjlighet att ta till sig hennes insikter.

Avhandlingen börjar som sig bör med en formulering av forskningsfrågan: att analysera de texter i Jobs bok som använder sig av metaforer

relaterade till barnafödelse och att sedan undersöka hur dessa metaforer bidrar till en ökad förståelsen av den kringliggande perikopen i sin helhet. Detta åtföljs av en substantiell forskningsöversikt där Plantin på ett initierat och tydligt sätt beskriver och utvärderar den tidigare forskningen inom detta område, samt visar att det i just detta fall finns en forskningslucka som behöver fyllas. I sin överblick använder hon ofta bilder och diagram, samt även textuella exempel, för att illustrera och tydliggöra det hon vill förmedla. Varje stycke avslutas med en hjälpsam summering, vilket gör diskussionen lättöverskådlig.

Det gedigna kapitel 2 beskriver för läsaren vad som menas med konceptuella metaforer inom kognitiv lingvistik och, mer specifikt, vad "blending theory" är och hur teorin kan bidra till en djupare förståelse av en text. Kapitel 3 och 4 zoomar sedan in på de specifika konceptuella metaforer som berör just barnafödelse, med fokus på de som förekommer i mesopotamiska texter. Plantin diskuterar bland annat ett flertal akkadiska rituella texter som innehåller ett antal födelsemetaforer samt hur begreppet "barnmorska" används metaforiskt i en rad texter. I dessa kapitel vägleder Plantin läsaren att notera skillnaderna mellan vad vi, idag, associerar till ett visst begrepp, och vad mesopotamiska läsare kan ha gjort. Med andra ord, våra moderna, svenska konceptuella "mappningar" från källdomän till måldomän stämmer kanske inte alltid överens med de mappningar som läsare gjorde för 3000 år sedan i en annan del av världen. Plantin uppmärksammar vidare att koncepten "födelse" och "födande" används i Bibeln både som måldomän (t ex moderlivet är ett slagfält / en åker / en grav, barn är en frukt, sädesvätska är säd) och som källdomän (Gud är en barnmorska / förälder / födande kvinna). I mesopotamiska texter finns även andra metaforer som, till exempel, "födelse är en båtresa" eller "moderlivet är en brusten kruka". I alla dessa fall mappas vissa aspekter från källdomänen till måldomänen, och dessa aspekter är i många fall förankrade i författarens och läsarens historiska och sociala kontext. Med tanke på att GT:s författare och läsare kan antas ha haft mycket gemensamt med sina mesopotamiska grannar och ha delat flera av deras föreställningar vidhåller Plantin att det inte bara är

metodologiskt ansvarsfullt utan även klarläggande att dra paralleller mellan mesopotamiska och bibliska konceptuella metaforer.

Efter dessa inledande kapitel påbörjas själva grundforskningen. I de nästkommande fem kapitlen undersöker Plantin födelsemetaforerna i Job 1:21, 3:1–19; 10:8–12, 18–19; 38:8–11, 28–39; samt 39:1–4, 13–18, 27–30 och 39–41. Varje stycke börjar med Plantins egen översättning av den relevanta bibeltexten, åtföljd av en diskussion av dess litterära struktur. Plantin analyserar sedan hur tidigare forskning förstått det metaforiska språket samt vilka frågetecken som kvarstår. I vissa fall argumenterar Plantin för den traditionella tolkningen medan hon i andra fall hävdar att forskare antingen överdrivit betydelsen av en viss tolkningslinje eller missat viktiga aspekter.

Oftast övertygar Plantins nyskapande tolkningar och jag upplever att jag fått en fördjupad förståelse för Jobs bok efter att ha läst hennes avhandling. I fallet Job 1:21, till exempel, visar Plantin bland annat att det är problematiskt att läsa in en föreställning av ”moder jord” i texten; snarare ligger tonvikten på Jobs nakenhet. Han är naken så till vida att han frångått sina anhöriga och sina ägodelar. Job beskrivs alltså inte som långtande efter döden utan snarare som sårbar och utelämnad åt sitt egen öde av Gud.

Jag är också fascinerad av Plantins tolkning av Job 38:8–11 där hon hävdar att havet liknas vid ett litet barn som föds. Den övergripande konceptuella metaforen i stycket är alltså inte, som vanligt hävdats, att GUD ÄR EN KRIGSMAN som strider mot havet, utan att GUD ÄR EN BARNMORSKA som hindrar barnet från att komma ut. På detta sätt visar metaforen Guds omsorg om barnet / havet (s 245), samtidigt som det också åskådliggör hur litet det väldiga havet är när man jämför med Gud. Samtidigt håller jag inte riktigt med Plantins tolkning då bilden samtidigt, åtminstone enligt mig, visar mer omsorg om mamman än om barnet. En barnmorska som hindrar barnet från att komma för hastigt är en bra barnmorska som tar hand om den födande *mamman* och hindrar *henne* från att slitas sönder (s 251). Samtidigt är metaforen ambivalent och spretig, eftersom att hindra barnet från att komma ut även kan ses som ledande till både barnet och mammans död. En fördröjd eller

blockerad födelse kan rädda modern men även leda till både henne och barnets död.

Plantins studie avslutas med en summering och utvärdering av värdet med att använda "blending theory" för att nå en ökad förståelsen för GT:s texternas betydelse generellt och för just Jobs bok mer specifikt. Födelsemetaforer används för att uttrycka en rad olika saker, med fokus på födelse och skapelse å ena sidan och död å andra sidan. Moderlivet utgör inte bara en metafor för trygghet och nyskapande; moderlivet är även en grav. Karaktären Job använder dock inte dessa metaforer, för att uttrycka sin längtan efter döden, som oftast antagit inom forskningsvärlden. Snarare vill han med dessa metaforer uttrycka sin känsla av att Gud är orättvis och ibland även absurd. Karaktären Job använder sig också av den konceptuella metaforen GUD ÄR EN BARNMORSKA för att påvisa att Gud inte alltid gör sitt jobb. Detta framkommer tydligast i Job 3 och 10, där Job anklagar Gud att söka förstöra honom snarare än, som en god barnmorska, värna om honom och skänka honom liv. Detta skiljer sig från användandet av liknande metaforer i Guds tal. I Job 38–39, till exempel, använder sig Gud av den konceptuella metaforen GUD ÄR EN FÖRÄLDER för att framhäva sin omsorg och sin vilja att ge sin skapelse frihet, även om detta, i sin tur, leder till oförmågan att hindra sin skapelse från att göra varandra illa.

För att summera, Plantins avhandling utgör en viktig studie som visar hur delar av GT relaterar till kvinnors erfarenheter (då barnafödande är en uteslutande kvinnlig biologisk funktion). Samtidigt visar det även bibeltextens universella och gränsöverskridande aspekter då födande och födsel är allmänmänskliga företeelser som människor i alla tider och i alla kulturer kan relatera till. Det är mitt uppriktiga hopp att Lisa Plantin kommer att fortsätta forska kring konceptuella metaforer och utvidga sin forskning till att inkludera även andra bibeltexter. Hennes forskning visar vilken stor potential metaforkritik har för att nå en ökad förståelse för Bibeln.

Lena-Sofia Tiemeyer, Akademi för Ledarskap och Teologi